

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

Het CDA verkwanselt het landsbelang voor eng partijbelang door niet mee te doen aan het Herfstakkoord [I]

Ja, puinhopen die CDA, VVD en PvdA hebben achtergelaten, moeten ze samen wegwerken

door *Hans Goslinga*

De auteur is politiek columnist van *Trouw*.

Natuurlijk is het een karikatuur dat de VVD de partij van de markt is, de PvdA de partij van de overheid en het CDA de partij van de samenleving. Alle drie de partijen hebben meegebouwd aan het Nederland zoals het er nu bij ligt, inclusief de problemen die de crisis langer doen duren dan nodig was geweest. Van die problemen is de hypotheekschuld van ruim 600 miljard euro een van de grootste. De schuld laat zien dat Nederland de afgelopen decennia op te grote voet heeft geleefd en nu met de gebakken peren zit: de banken hebben onvoldoende ruimte voor kredietverlening, omdat zij de uitstaande schuld steeds opnieuw moeten herfinancieren. Daardoor krijgen beginnende on-

dernemers hun bedrijf niet van de grond en kunnen bestaande ondernemingen niet investeren in vernieuwing. Deze narigheid, die stagnatie en werkloosheid tot gevolg heeft, valt alle drie de partijen in vrijwel gelijke mate aan te rekenen. Geen van alle had de afgelopen decennia de moed om aan de hypotheekrenteaftrek, de grote boosdoener, een einde te maken.

De Raad van State berekende in 2005, toen het kabinet-Balkenende II regeerde, dat de helft van alle woonuitgaven van het rijk terecht kwam bij de twintig procent hoogste inkomens. De verzorgingsstaat diende dus niet alleen de mensen in kwetsbare posities, maar ook degenen die zich gemakkelijk zelf kunnen redden. Je hoeft geen socialist te zijn om daarvan de onrechtvaardigheid te zien.

Het is mooi dat het CDA zich nu als 'partij van de samenleving' schaart achter initiatieven van ondernemers om kredietverlening via coöperatieve verbanden (kredietunies) zelf te organiseren, buiten de banken om, maar

een beetje makkelijk is dat wel. Zeker als de partij dat doet onder het kopje ‘de samenleving, niet de overheid’. Dat heeft te veel weg van de bekende vlucht voorwaarts. Nog bij de verkiezingen van 2010, toen zich in de peilingen een dramatisch verlies aftekende, maakte Jan Peter Balkenende van de hypotheekrenteaftrek een politiek breekpunt. Over alles wilde hij in de formatie onderhandelen, maar niet over de woonsubsidie.

Op deze wijze, hielden de drie partijen elkaar voortdurend in gijzeling; de PvdA, die er ideologisch het minst mee ophad, niet uitgezonderd. Wim Kok sprak als premier in de jaren negentig het machtswoord toen zijn partij dreigde het mes in de aftrek te zetten. De drie partijen hielden het taboe op de hypotheekrenteaftrek dus, tegen beter weten in, veel langer in stand dan verantwoord was. Hetzelfde gold voor het taboe op de pensioenleeftijd van 65 jaar. Ook daarvan zei de Raad van State in 2005 dat deze grens vanwege de vergrijzing moest worden opgetrokken. De hardhorendheid van vvd, PvdA en cda liet zien dat zij de staatsdragende rol die zij in het naoorlogse Nederland lang speelden, vanaf de jaren negentig in grote mate verzaakten.

* * *

In dat perspectief zijn zij gehouden de puinhoop die zij, in de vorm van een kolossale particuliere schuldbel, hebben achtergelaten, samen weg te werken. Een nationaal kabinet zit er niet in, maar wel hard nodig is het herstel van een geest van samenwerking, eerder dan partijpolitieke strijd en polarisatie. De kleine christelijke partijen, ChristenUnie en sgp, voelen dat net als D66 beter aan dan het cda, dat niet alleen paste bij het Herfstakkoord en eerder het woonakkoord, maar ook het sociaal akkoord tussen kabinet, werkgevers en vakbewegingen versmaadde.

Als het cda nu de overheid als probleem wegzet, moet het zich realiseren dat het aan dat probleem sterk heeft bijgedragen. Enige bescheidenheid zou gepast zijn, ook tegenover de burgers van wie het huis onder water staat en de jongeren die tevergeefs een plek op de arbeidsmarkt zoeken. Hadden de oude volkspartijen eerder hun verantwoordelijkheid genomen en moed getoond, wie weet was het populisme in Nederland niet zo ver gekomen. En wat is de winst voor de ‘grote drie’? Volgens onderzoeksbureau Ipsos hebben vvd, PvdA en cda een ‘ijzeren voorraad’ aan kiezers die goed is voor respectievelijk zeven, vier en drie zetels. Dat is minder dan de populistische partijen pvv en sp samen aan trouwe kiezers hebben; deze zijn namelijk goed voor respectievelijk tien en vijf zetels. Deze uitkomsten drukken het loon van de angst uit, die er bijna ongemerkt is ingeslopen na de grote verkiezingsnederlaag van het cda in 1994 en de gelijktijdige opkomst van twee ouderenpartijen. De uitslag van die verkiezingen maakte de traditionele partijen beducht voor ingrepen in de materiële zekerheid van de kiezers. Dat de drie oude partijen daartoe niet de moed hadden, tekent in wezen het failliet van ons politieke bestel, waarvan zij de pijlers waren. In de afgelopen tien, twintig jaar is dit hecht verankerde bestel veranderd in een vechtbestel waarin partijen zich, gedwongen voor elke zetel te knokken, steeds populistischer gaan gedragen.

Deze tendens komt, zoals de geschiedenis van de hypotheekrenteaftrek en de aow-leeftijd laat zien, de natie niet ten goede. Nog minder helpt het dat het cda zich met de slogan ‘kleine overheid, belastingen omlaag, geen nivellering’ als een kloon van de vvd presenteert. De herbezinning op ons politieke bestel vraagt om een breder perspectief.